



De saxofoon verovert de wereld

Niels Bijl woont in Enschede

Wie met Niels Bijl aan de praat komt, voelt zich gelijk op z'n gemak. Zo speelt hij zijn saxofoonpartij tijdens de generale repetitie met het Orkest van het Oosten en een half uur later zit hij relaxed in het Enschedese café MAC Berlijn en vertelt hij over zijn leven als musicus: de jazz, de studie, het omslagpunt, de klassieke muziek, het succes, zijn leerlingen. "Het is niet altijd even makkelijk, maar toch kan ik zeggen dat ik het mooiste beroep van de wereld heb."

Vrijdagochtend om 9.15 uur. Het Muziekcentrum in Enschede via de artiesteningang 'binnengedrongen'. Op een bord in de gang staat: 'NOTABENE: generale repetitie in het lang en zwart'. Nog ontwakende musici begeven zich langzaam richting podium en zenuwachtig personeel rent gehaast heen en weer. In de kleedkamer controleert Niels Bijl bedaard het riet van zijn altsaxofoon. Zijn vrouw haast zich >>



“Muziek is serieuze business, hier verdien ik m'n brood mee.”



de ruimte uit, hij was zijn schoenen vergeten! Het is een mooi gezicht, een kerel als een boom in een 'billentikker' zoals hij de officiële outfit noemt. Het Orkest van het Oosten heeft Niels Bijl gevraagd de saxofoonpartij voor zijn rekening te nemen in het muziekstuk l'Arlesienne van de Franse componist Georges Bizet. De reden voor deze hectiek in vol ornaat, zijn de opnames voor Radio 4 en de KRO. Niels Bijl neemt plaats tussen de hoorns en de klarinetten op de voorlaatste rij. Gast-dirigent David Porcellijn heft het stokje. Vier camera's rijden tussen de musici heen en weer om alles vast te leggen. Een half uur later zitten we voor het interview en fotosessie in het Enschedese café MAC Berlijn. “Het is toch eigenlijk heel bizar, een compleet orkest om half tien 's ochtends in negentiende-eeuwse pakjes die ruim honderd jaar oude muziek speelt.”

Tussen jazz en klassiek

Hij is in 1971 geboren in Enschede. “Maar dat is puur toeval. Ik ben opgegroeid in Haaksbergen en in het ziekenhuis van Enschede geboren.” Niemand kon toen vermoeden dat dit jongetje een van 's werelds beste saxofonisten zou worden. Het begint heel onschuldig en een beetje laat met saxofoonles op 11-jarige leeftijd, zijn eerste jaar op het conservatorium loopt niet helemaal gesmeerd totdat de knop omgaat. “Ik studeerde niet goed. Mijn docent zei, ‘Niels, je moet toch echt wat gaan doen anders kan je beter ophouden.’ Het omslagpunt is het gesprek met saxofonist Johnny Griffin geweest. Destijds was ik helemaal idolaat van die man. Na afloop

van een concert in het Bimhuis in Amsterdam ben ik naar hem toegegaan. Voor ik het wist had ik m'n hele ziel en zaligheid op tafel gelegd. Als antwoord vertelde Griffin mij een voorval tijdens een masterclass in een conservatorium in New York. Een jongen van zeventien kende al zijn opnames uit z'n hoofd, wist van iedere maat precies wat en hoe hij speelde. Griffin wist niet wat hem overkwam. Hij was ooit met jazz begonnen omdat het destijds de meest hippe en vooruitstrevende muziek was, maar ineens realiseerde hij zich dat jonge jazzmusici vooral bezig waren met kopiëren van bestaande jazzmuziek. ‘Want’, zei hij tegen mij, ‘als je in de jazz verder wil moet je die kunnen vernieuwen. In deze tijd zou ik eerder kiezen voor hedendaagse muziek dan voor jazz.’ Deze raad heb ik een nachtje laten bezinken om de volgende dag als een bezetene te gaan studeren.” Niels Bijl heeft zijn opleiding aan het conservatorium afgesloten in 1998. Inmiddels is hij al ruim vijftien jaar succesvol actief in allerlei ensembles waaronder het bekende Aurelia Saxofoon Kwartet.

Muzikale experimenten

Niels Bijl is een liefhebber van muzikale experimenten. En dat moet ook wel want de saxofoon is maar mager vertegenwoordigd in de klassieke muziek. Hoewel het instrument in de klassieke periode is uitgevonden, hadden de meeste componisten, op een paar na, geen idee wat ze met de saxofoon moesten beginnen. De Belgische instrumentenbouwer Adolphe Sax experimenteerde ook graag. Hij was altijd in de weer met verbeteren van instrumenten. Zo plaatste hij in 1840 op een nogal obscure Frans koperen blaasinstrument het mondstuk van een klarinet en zo ontstond de baritonsaxofoon. Daarna ontwierp hij ook de rest van de saxofoonfamilie. Niels Bijl vindt het jammer dat de meeste muziek voor de altsaxofoon is geschreven. “En omdat we daardoor te weinig tenor- en baritonsaxofoon horen, heb ik met drie andere saxofonisten De Vier Baritons opgericht. De baritonsax is het meest veelzijdige instrument en het is geen wonder dat Adolphe Sax dat het eerste heeft uitgevonden.” Naast De Vier Baritons is hij een van de vier saxofonisten van het toonaangevende Aurelia Saxofoon Kwartet. In 2000 nam hij de plek van altsaxofonist André Arends over. Het kwartet bestaat ruim vijftig jaar, geeft over de hele wereld concerten en treedt op in beroemde concertzalen.

Het kan Niels Bijl niet veelzijdig genoeg zijn en daarom werkt hij ook samen met blokfluitisten. Maar een saxofonist blaast een blokfluit toch helemaal onder de tafel? “Ha, nee, dat dacht je maar. Blokfluitenbouwer Adriana Breukink is het bestbewaarde geheim van Enschede. Ze weet uit blokfluiten een sensationele klank te toveren. Onthoudt haar naam maar.”

Saxofoon voor iedereen

Het moest zo zijn. Niels Bijl en de saxofoon. “Op het formulier van de beroepentest heb ik drie keer saxofonist ingevuld. Ik kon niets anders bedenken. In Nederland wordt het beroep van musicus meestal niet serieus genomen. ‘Leuke hobby, maar wat doe je erbij?’ Zeker, ik geniet van mijn werk, maar ik moet keihard werken. De onzekerheid maakt het zwaar. Aan het begin van het jaar was m'n agenda leeg, gelukkig is-ie nu behoorlijk gevuld. Muziek is serieuze business, hier verdien ik m'n brood mee.” Behalve concerten spelen, geeft de musicus twee dagen per week les op de muziekschool van Hengelo. “Dat doe ik omdat ik vind dat je ook iets moet teruggeven. Ik wil mijn kennis en succes delen met anderen. Muziek is voor iedereen en je hoeft niet perse talent te hebben om te genieten van muziek.” ■



Saxofoon in de zomer

In juni is het Aurelia Saxofoon Kwartet twee keer te horen: op 10 juni in Orpheus Apeldoorn en op 11 juni in het Bethaniënklooster in Amsterdam Toevallig in juli op vakantie in Nieuw Zeeland? Bezoek dan een van de optredens van Niels Bijl met pianiste Diedre Irons. In augustus gaat de tour verder door Australië, maar op 19 en 22 augustus staat hij met het Orkest van het Oosten in Enschede en Amsterdam op het podium met de Boléro van Ravel.

Verder treedt de saxofonist op met het Koninklijk Orkestgebouw Orkest: 18 en 19 juni in Amsterdam, 30 augustus in Edinburg en 5 september in Berlijn. Op het programma staat Berio met 4 Dédicaces.

Meer weten over Niels Bijl en zijn passie? Kijk op www.nielsbijl.nl